

30.06.2020. Tematiskā plānojums atbilstoši VISC mācību priekšmeta programmas paraugam “Latvijas un Pasaules vēsture 7.-9.klasei”, 7.klases 7.1 tematam “*Sabiedrība aizvēsturē*”

Kompleksais sasniedzamais rezultāts: Izmantojot apgūtās zināšanas un prasmes par cilvēku dzīvi aizvēsturē pasaulē un Eiropā, izpētot dažādu veidu informācijas avotus, salīdzinot un saskatot kopīgo un atšķirīgo procesos aizvēsturē pasaulē, veido savu interpretāciju par cilvēku dzīvi aizvēsturē tagadējās Latvijas teritorijā un ar argumentiem pamato tās atbilstību izvēlētajam laika periodam. (S.9.7.2.)

Jēdzieni: aizvēsture, neolītiskā revolūcija, auglīgais pūsmēness, savācējsaimniecība, ražotājsaimniecība, viensēži, nomadi.

Shēmā lietotie apzīmējumi: PP- paraugprogramma, IAD (interaktīvā darblapa); PDL (papīra darblapa); F (filma)VM (video metodika); PK (pasaules konteksts – zīmējumi, foto, teksti); LV(Latvijas konteksts); DK (digitāla karte)

Nr.p.k.	Tēma (PP)	Tēmai atbilstošie temati ¹	Sasniedzamie rezultāti jeb ZINĀS (PP)	Prasmes (PP)	Skolotājdarbība ²	Skolēndarbība (PP)	Vērtēšana/ snieguma līmeņa apraksti	Digitālais mācību līdzeklis (DML) un citi ML, uzdevumi tajos	Caurvijas	Vērtības un tikumi	Starp-priekšmetu, jomu saikne (ieteicamā)	Mājasdarbi ³	Metodika, paņēmieni ⁴
1.	Vēstures zinātne, tās nozīme un pētniecības metodes	1. Vēsture un laika skaitīšana	Informāciju aizvēstures perioda cilvēku dzīves izziņai var iegūt, apskatot un pētīt lietiskos vēstures avotus, analizējot aizvēstures cilvēku zīmējumus uz alu sienām, mūsdienu rekonstrukcijas zīmējumus. (S.Li.6.)	1. Nostiprina prasmi formulēt jautājumus par cilvēku dzīvi aizvēsturē.	Organizē mācību procesu tā, lai veidotu skolēnā izpratni par vēstures jēdzienu, spēju: <ul style="list-style-type: none"> nolāsīt hronoloģisko laika līniju, izšķirt vēstures dalījumu periodos pamatot savu skaidrojumu par to 	Prāto par mūsdienu cilvēku iespējamo saistību/līdzību ar aizvēstures perioda cilvēku ikdienu, noskatoties videofragmentu vai aplūkojot fotogrāfiju par cilvēku dzīvi mūsdienu primitīvajās sabiedrībās. Veido jautājumus, kas ļautu izziņāt aizvēstures perioda cilvēku dzīvi. Secina, kurus vēstures avotus un kuras vēstures palīdzinātnes var izmantot senāko cilvēku dzīves pētīšanai.	Diagnosticējošā vērtēšana 2. temata ietvarā	IAD “Vēstures zinātne un pētniecība”	Sadarbība un līdzdalība Pašizziņa un pašvadība Digitālā Domāšana un radošums	Daba Kultūra Darba tikums <i>Gudrība</i>	Matemātikā: 1.Video – arheologs uzskatāmi formulē problēmu un norāda tās risinājuma virzienu -formulē uzdevumu 3 pakapēs (jēdzieni: laukums, tā tilpums, perimetrs, darba laiks, apjoms, nauda) 2.PDL <u>Apjoms-</u> 2-3 matemātikas stundas LV	Kā mājas darbu forma izmantojami jēdzienu atgādņu sagataves un laika līnijas sagataves izveide par aizvēstures periodu Pirms tēmas par arheoloģiju iespējams izmantot Apgrieztās klases ideju un iepriekš noskatīties sagatavotu video Papildus – Filma ar Muižnieku un darba lapas	Apgrieztā klase; Skolēni grupās sagatavo prezentācijas par hronoloģisko asi un galerijas metodes veidā izspēlē; Arheoloģijas idejas apguve no praktiskiem mēģinājumiem smilšu kastēs vidē; Darbs ar rakstiskajiem un lietiskajiem avotiem atbilstoši tematikai
		2. Aizvēsture un tās pētniecība. Arheoloģija un vēsturiskās rekonstrukcijas ⁵	Cilvēku dzīvi tālā senātnē palīdz pētīt citas zinātnes, piemēram, arheoloģija, etnogrāfija, hronoloģija. (S.Li.6.)	Veicina skolēnu izpratnes veidošanos par arheoloģijas būtību un nozīmīgumu; rekonstrukcijas būtību un pielietojamību, kā arī spēju atšķirt vēstures avotu grupas	Izspriež, kādu informāciju par cilvēkiem un to dzīvesveidu var iegūt un kādu nevar. Noskaidro, kuras citas zinātnu nozares mūsdienās palīdz izziņāt senāko cilvēku dzīvi.	1) IAD par arheoloģiju, kas ietver 15 min video filmu par praktiskiem arheoloģiskajiem izrakumiem; papīra darblapa LV+ PK 2) IAD par kultūrlāni, ietver 10 min filmu; PDL LV							
2.	Pirmie cilvēki Latvijas teritorijā, to nodarbošanās un sabiedrības uzbūve	3. Senākie cilvēki, t.sk. Latvijas teritorijā	Vēsturiskās rekonstrukcijas zīmējumus veido, pamatojoties uz vēstures liecībām/ avotiem. (S.Li.6.) Vide/dabas apstākļi ietekmēja senāko cilvēku ikdienu un sabiedrības organizāciju. (S.Li.7.)	2.Mācās lasīt informāciju no zīmējuma- vēsturiskās rekonstrukcijas, izmantojot dotos kritērijus. 3. Salīdzina divus zīmējumus- rekonstrukcijas, lai saskatītu kopīgo un atšķirīgo.	Organizē mācību procesu tā, lai skolēni izprot Ledus laikmeta ietekmi uz Latvijas teritorijas reljefu, zina pirmo cilvēku rašanās teorijas, evolūcijas teorijas, ienākšanas virzienus Latvijas teritorijā un migrācijas motīvus; izprot klimatisko izmaiņu ietekmi uz cilvēka dzīves veidu, spēj arheoloģiskajā materiālā identificēt agrāko akmens periodu Latvijas teritorijā, atpazīst cilvēku lietotos rīkus, apģērbu u.c. Sniedz skolēniem iespēju izprast, ka senāko cilvēku kolektīvu dēvē par barības augu vācēju un mednieku	Pēc skolotāja dotajiem jautājumiem vai atgādnēs mācās vēstures zināšanu apguvei izmantot zīmējumu- rekonstrukciju par cilvēku dzīvi. Izmantojot formulētos jautājumus, salīdzina divus zīmējumus- rekonstrukcijas, lai izveidotu pārskatu par cilvēku dzīvi un pārmaiņām (apmešanās vietas, mājokļi, apģērbs, pārtika, nodarbošanās, darbarīki, saimniekošanas veids) dažādos aizvēstures periodos. Atrod kopīgo un atšķirīgo dažādos aizvēstures periodos. Secina, kur, kad un kāpēc cilvēki veidoja apmetnes. Salīdzina, kā tika organizēta ikdienu barības augu vācēju un mednieku grupā ar norisēm ģintī, izmantojot	Formatīvā vērtēšana 4. temata ietvarā un/ vai snieguma līmeņa apraksti (SLA) pašvadīta mācību procesa pasvērtējumam (5.temata ietvarā0	IAD “Cilvēka izcelšanās, attīstība, evolūcija” PK IAD “Paleolīta māksla, dzīvesvieta, ieroči, darbarīki” DK “Ziemeļbriežu mednieku ienākšanas ceļš Latvijas teritorijā” LV+ PK	Sadarbība un līdzdalība Digitālā Domāšana un radošums	Daba <i>Tolerance</i> <i>Centība</i>	Mākslā: kompozīcijas veidošana ādas izstrādājumiem IAD + PDL, sagataves, paraugi	Mājās jāapgūst kartes izmaiņas atbilstoši tematam. Mājās jāapgūst skolotāja iepriekš piedāvātu materiālu atbilstoši ekskursijas tematikai	Skolēni grupās sagatavo prezentācijas par pirmo paleolīta cilvēku dzīvesveidu galerijas metodes veidā izspēlē; Skolēni izstrādā kartē cilvēku ieceļošanas maršrutus;
		4. Sadzīve un ikdiens, tās izmaiņas mezolītā	Dzimta (arī ģints) bija cilvēku kopums, kas cēlies no kopīga senča vai ko vieno kopīga radniecības izjūta. Dzimtai bija kopīga saimniecība un paražas. (S.Li.7.)		1)IAD “Apģērbs” LV+ PK (Polija) 2)IAD “Nodarbošanās, amatniecība”, ietver 9 filmas 1-2 min. , PDL LV+ PK (Lietuva (Kernava))								

¹ Ieteicams veidot blokstundas

² Neatkārtojoties katrā sadaļā – neatņemama skolotāju darbības sastāvdaļa 1) skaidri formulēts katras stundas sasniedzamais rezultāts, atbilstoši tematam; 2) jēgpilni uzdevumi, kas vērsti uz sasniedzamo rezultātu; 3) kvalitatīva, abpusēja atgriezeniskā saite; 4) skolēncentrētas darbības, ar mērķi nodrošināt pašvadītu mācību procesu un veicināt metakognīciju

³ Mājas darbi uzdodami tikai tādi un tik, cik tas tiek izmantots nākamajā stundā.

⁴ Skolotājam jācenšas lietot pēc iespējas dažādāki paņēmieni, atbilstoši paša iespējām un vēlmēm, norādīti tikai atsevišķi varianti

⁵ Šo tēmu būtu ieteicams sadalīt 2 stundās

			Vairākas vienā apvidū dzīvojošas dzimtas veidoja cilti. Tai parasti bija savs nosaukums, kopēja teritorija, valoda vai dialekts un paražas. (S.Li.7.)		grupu un ka tagadējās Latvijas teritorijas senākie iedzīvotāji bija ziemeļbriežu mednieki.	mūsdienu vēsturnieku darbu fragmentus. Salīdzina mūsdienu zīmējumus-rekonstrukcijas ar aizvēstures cilvēku zīmējumiem uz alu sienām, lai mēģinātu izprast, kādus vēstījumus par pagātni tie sūta.		IAD "Pamatinformācija par Āraišu arheoloģisko parku"; F; PDL LV						
3.	Pāreja uz ražotāj-saimniecību neolītā un izmaiņas sabiedrībā pēc tam	<p>5. Neolītiskā revolūcija, cilvēku dzīvesveida izmaiņas vēlajā akmens laikmetā –neolītā (</p> <p>6. Agro metālu (bronzas) laikmets</p> <p>7. Tematiskā ekskursija par arheoloģijas tēmu – piemēram, Āraišu arheoloģiskā parku Apmeklējums</p>	Laika gaitā notika pāreja no savācējsaimniecības uz ražotājsaimniecību, tāpēc radās jauni nodarbes veidi, mainījās dzīvesveids un cilvēku pielūgsmes objekti. (S.Li.7.)	4. Raksturo senāko cilvēku kolektīvus un skaidro, kā tie atšķiras. 5. Pamato, kāpēc cilvēki tagadējo Latvijas teritoriju sāka apdzīvot daudz vēlāk nekā Āfrikā un mūsdienu Eiropas dienvidos. 6. Skaidro jēdzienu "neolītiskā revolūcija" un raksturo tās pazīmes.	Orientē skolēnu uz sadarbību grupās un pāros, analizējot dažādus vēstures avotus un, mudinot skolēnus pašus veidot praktiskus paraugus, izmantojot teorijā iegūtās zināšanas	Izmantojot izveidotos salīdzinošos pārskatus, mācību literatūrā identificē savācējsaimniecības un ražotājsaimniecības pazīmes. Salīdzina kopīgo un atšķirīgo abos saimniekošanas veidos. Izsaka pieņēmumus par saimniekošanas veida izmaiņu cēloņiem un sekām. Zīmējumus-rekonstrukcijās, kartēs un mācību literatūrā atrod faktus pieņēmumu un pazīmju pamatošanai.	Formatīvā vērtēšana 7. un 8. temata ietvarā; Iespējama summatīva vērtēšana, veidojot starppriekšmetu sadarbību ar keramikas palīdzību	1) IAD "Neolīta keramika", ietver 2 F LV 3) IAD "Sadzīves priekšmeti, māksla Neolītā" 4) DK medību un zvejas areāls LV+ PK 1) IAD Pilskalns (zīm.) 2) IAD "Bronzas laikmeta keramika", F. PDL LV	Sadarbība un līdzdalība Digitālā Domāšana un radošums	Dzīvība Kultūra Darba tīkums <i>Atbildība Centība</i>	Māksla un /vai Dizains un tehnoloģijas: IAD trauki, to ornamentu VM trauku praktiska rekonstruēšana, veidošana PDL- ornamentu Dizains un tehnoloģijas: IAD Praktiska darbarīka izgatavošanas stratēģija Dizains un tehnoloģijas: IAD "Darbs ar mālu" F "Apmeklējums atklātā ugunskurā"	Pirms tēmas par neolītu iespējams izmantot Apgrieztās klases ideju un iepriekš noskatīties sagatavotu video	Skolēni grupās sagatavo prezentācijas par pārmaiņām ražotājsaimniecībā un galerijas metodes veidā izspēlē; Lietisko avotu izpēti un interpretācija, kas attiecas uz minēto laika periodu. Iespējams paraugu izgatavošana (piem. keramikas paraugu veidošana)	
4.	Sabiedrības attīstība dzelzs laikmetā un liecības par to	<p>8. Dzelzs laikmeta metalurģija</p> <p>9. Pilskalni dzelzs laikmetā Latvijas teritorijā</p> <p>10. Maztautas Latvijas teritorijā 1</p> <p>11. Maztautas Latvijas teritorijā 2</p>	Nosaka kultūras liecību piederību noteiktām sabiedrībām un vēsturiskiem laikmetiem, vērtē dažādus faktorus, kas ietekmē vēsturisko kultūras attīstību. (S.Li.6.3.) Izmantojot daudzveidīgus informācijas avotus, izvērtē Latvijas, Eiropas un pasaules dažādu laiku sabiedrību kultūras, to mainību, pēctecību un zinātnes galvenos sasniegumus, lai secinātu par to nozīmi cilvēces attīstībā, saskatītu to piemērus saglabātajā kultūras mantojumā un atpazītu katra laikmeta kultūrai raksturīgās liecības, piemēram, zīmes un simbolus. Gūst starpkultūru	2. Mācās lasīt informāciju no zīmējuma- vēsturiskas rekonstrukcijas, izmantojot dotos kritērijus. 3. Salīdzina divus zīmējumus-rekonstrukcijas, lai saskatītu kopīgo un atšķirīgo. 4. Raksturo senāko cilvēku kolektīvus un skaidro, kā tie atšķiras 7. Pēc kritērijiem salīdzina senāko cilvēku ikdienas dzīvi dažādos periodos/ posmos pasaulē, Eiropā un tagadējā Latvijas teritorijā.	Organizē mācību procesu tā, lai skolēni iedziļinātos Latvijas teritorijā dzīvojošo maztautas dzīves izpratnē un pasaules redzējumā dzelzs laikmetā. Rosina skolēnus domāt par vēstures notikumu attīstību un to ietekmi uz mūsdienu kultūras norisēm un procesiem: palīdz identificēt mūsdienu Latvijas sabiedrībā pazīmes, kas saglabājušās no aizvēstures. Organizē mācību procesu tā, lai skolēns varētu pazīt un spēt izskaidrot etnisko	Pētīt zīmējumus, pārskata tabulas par augu un dzīvnieku valsti, tekstus un noskaidro, kā dzīvoja senākie iedzīvotāji tagadējā Latvijas teritorijā. Izmantojot izpētīto/iegūto informāciju, rada savu zīmējumu-vēsturisku rekonstrukciju par viena aizvēstures perioda cilvēku dzīvi tagadējās Latvijas teritorijā tā, lai būtu attēloti perioda mājokļi, tipiskie nodarbošanās veidi, darbarīki, apģērbs. Zīmējumu papildina ar īsiem precizējošiem tekstiem. Sakārto zīmējumus-rekonstrukcijas hronoloģiskā secībā, tā izveidojot noslēguma darbu izstādi. Prezentējot darbus, autori pamato izvēlētais informācijas atbilstību vēstures periodam. Klausoties prezentācijas, secina, kuras prasmes un izgudrojumus senākie cilvēki atstāja mantojumā nākamajām paaudzēm un kuras prasmes un izgudrojumi pārveidojās vai kļuva nevajadzīgi.	Diagnosticējošā vērtēšana 8. un 11. temata ietvarā Formatīvā vērtēšana 9., 10. un 13. temata ietvarā un/vai snieguma līmeņa apraksti (SLA) pašvadīta mācību procesa pasvērtējumam (10. un 12. temata ietvarā)	1) IAD "Dzelzs liešana, redukcija" ietver F IAD Apbedīšanas kultūra" LV IAD "Militārās sabiedrības veidošanās" F "Vikingi, to dzīvesveids, apģērbs, ornamentu" PDL, DK LV+ PK (Polija, Dānija, Zviedrija) IAD "Tērvetes koka pils", F, PDL IAD "Vikingu kuģis" F PDL IAD "Āraišu arheoloģiskais parks" F PDL DK Protovalstis IAD "Apģērbi" 5 F, 5 PDL IAD "Rotas" 1F; IAD "Ieroči" 1F	Sadarbība un līdzdalība Pašizziņa un pašvadība Digitālā Domāšana un radošums	Daba Dzīvība Brīvība Ģimene Kultūra Latviešu valoda Latvijas valsts <i>Atbildība Solidaritāte</i>	Dizains un tehnoloģijas IAD "Rotkalšana" IAD "Celošana" Māksla un /vai Dizains un tehnoloģijas: IAD "Bezripas un agrā ripas keramika"	Pirms katras tēmas par maztautām iespējams izmantot Apgrieztās klases metodi un iepriekš noskatīties sagatavotu video Filma par vikingiem un darba lapa Kā mājas darbi pildāmi interaktīvie materiāli par apģērbiem, rotām, ieročiem Mājās jānostiprina zināšanās par jēdzieniem un karti, tostarp etniskās kartes izmaiņām	Skolēni grupās sagatavo prezentācijas par darbarīkiem un galerijas metodes veidā izspēlē; Skolēni izveido mājas ekspertu grupas, lai apgūtu maztautas un to atšķirīgo materiālo kultūru; Skolēni gatavo prezentācijas mājas par maztautām; Lietisko avotu izpēti un interpretācija, kas attiecas uz minēto laika periodu. Iespējams paraugu izgatavošana (piem. celaines); Darbs ar karti dažādos griezumos	

			mijiedarbības pieredzi, lai skaidrotu dažādu kultūras atšķirību cēloņus un izpausmes. (S.Li. 6.4.) Veido savas un vērtē citu, tai skaitā vēsturnieku un sadzīvē izplatītās vēsturiskās rekonstrukcijas, pamatojoties uz faktiem un atklājot atšķirīgo viedokļu cēloņus (S.Li.7.2.) Vide/dabas apstākļi ietekmēja senāko cilvēku ikdienu un sabiedrības organizāciju. (S.Li.7.)		karti vēlajā dzelzs laikmetā. Plāno stundā tādas darbības, kuras spēj raisīt skolēnos pārdzīvojumu.			1)IAD "Amatniecība" 3F Latvijas teritorijā dzīvojušo sentautu keramikas stili., PDL DK keramikas trauku izplatība LV+ PK (Baltija) 2)IAD "Dzīvesvietas" 7F				Kā mājas darbs uzskatāms sagatavošanās process ekskursijai	
5.	Paškontrolē, padziļinājumi, vingrināšanās, zināšanu nostiprināšana, pārbaude	13 Tematiskā diskusija, tēmas "Sabiedrība aizvēsture" Kopsavilkums	Gūst daudzveidīgu pieredzi iedziļināties un diskutēt par dažādiem pretrunīgiem sabiedriskiem, politiskiem un vēstures jautājumiem, ievērojot pieklājību, toleranci un pašcieņu, veidojot izpratni par cilvēcīgumu un taisnīgumu. (S.Li.6.2.)	Spēj praksē pielietot tēmas ietvaros apgūtās zināšanas un prasmes	Izplāno un organizē saturīgu, jēgpilnu diskusiju ; iepriekš iepazīstina skolēnus ar diskusijas formāta pamatprincipiem un būtību. Vada un uzmana diskusijas gaitu, palīdz skolēniem veikt kopsavilkumu: formulēt atziņas, izdarīt secinājumus.	Formulē savu viedokli par apgūtajām tēmām un spēj to argumentēti aizstāvēt. Izprot diskusijas būtību un nozīmīgumu sava viedokļa formulēšanā un pārstāvēšanā.	Diagnosticējošā vērtēšana Snieguma līmeņa apraksti (SLA) pašvadīta mācību procesa pasvērtējumam	IAD "Aizvēsture"	Sadarbība un līdzdalība Pašizziņa un pašvadība Domāšana un radošums	Kultūra Cilvēka cieņa Darba tikums <i>Laipnība Savaldība Atbildība</i>	Kultūrizpratne un pašizpaušme mākslā: IAD "Pasākuma plānošanas stratēģijas" (S.Li.7.2.; 6.5.)	Mājās jāgatavojas diskusijai un ieskaitei. Gatavošanās diskusijai jāorganizē nelielās grupās ar skaidri definētiem pienākumiem katram dalībniekam	Diskusija; Paneldiskusija; Avot pētnieciskais darbs; Prezentācijas individuāli vai grupā; Projekta darbs – pasākums, izstāde, rekonstrukcija, kas laicīgi uzdots par plašu tēmu
		14. Tēmas noslēguma pārbaudes darbs	Sasniedz mērķi: S.Li. 6; 7	Gūst pārliecību par savām zināšanām un prasmēm.	Organizē ieskaites procesu.	Pārliecinoši orientējas aizvēstures tematikā un kompetenti to pielieto praksē, radošā procesā	Summatīvais vērtējums kompleksas, daudzlīmeņu ieskaites veidā ar uzdevumiem, kas orientēti uz augstākajiem domāšanas līmeņiem	IAD planšetēm, PDL - pārbaudes darbs, izprintējams	Digitālā prasme Domāšana un radošums				Ieskaite